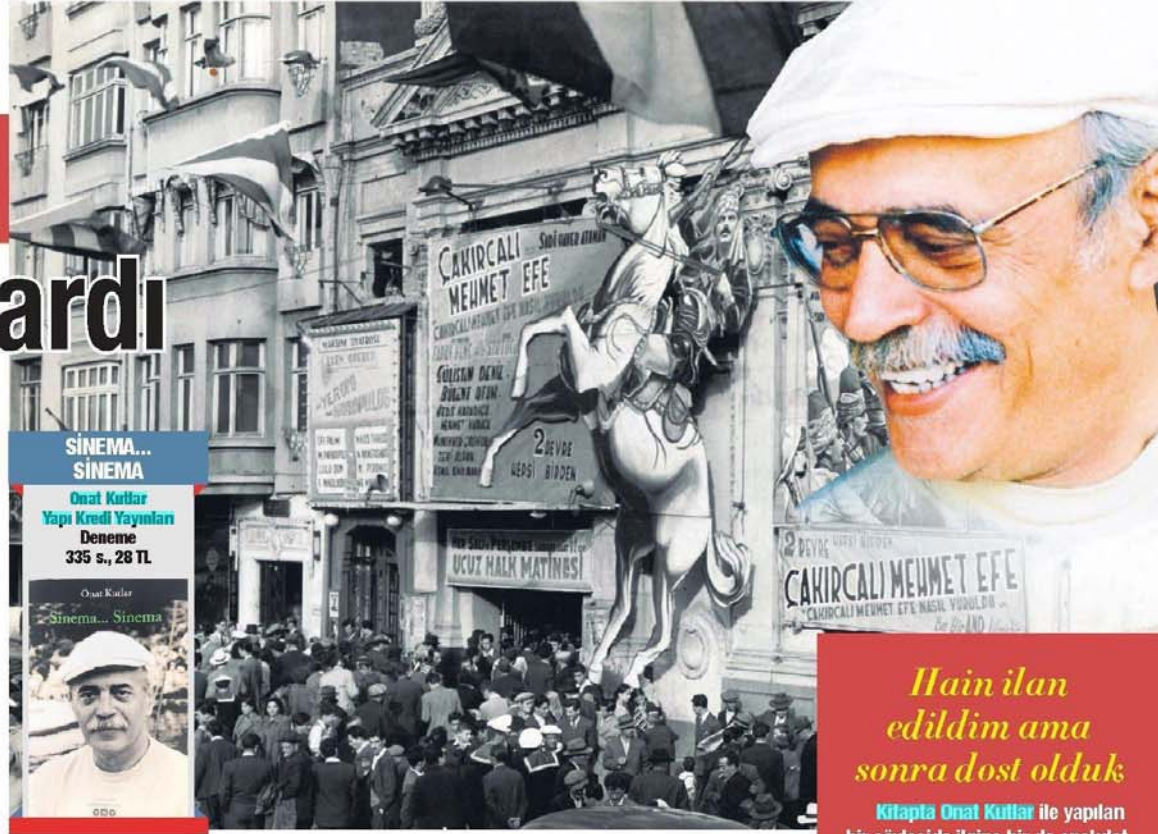

ZAMAN

'haini'

haklı çıkardı

Sinema yazarı olmanın ötesinde bir sinema düşünürüydü **Onat Kutlar**. Ama arkasında sinemayla ilgili sadece bir kitap bırakmıştı. **Yapı Kredi Yayınları**'ndan çıkan **Sinema... Sinema**... **Sinema** ustanın ikinci sinema yapıtı. **Kitapta** Kutlar'ın özellikle Türk sinemasına ilişkin yazıları ağırlıkta. Bu yazılar bir dönem 'hainlikle' suçlanan Kutlar'ın Türk sineması konusunda haklılığını ortaya koyuyor

Hain ilan edildim ama sonra dost olduk

Kitapta Onat Kutlar ile yapılan bir söyleşide ilginç bir de anekdot var. Kutlar kimi yönetmenler tarafından nasıl hain ilan edildiğini ve sonrasında o insanlarla nasıl dost olduğunu anlatıyor:

- Sizi Türk sinemasının haini mi ilan ettiler?
- Evet, beni Türk sinemasının haini ilan ettiler o zaman
- Neden?
- Türk filmlerinin yetersizliğini biraz sertçe yazdığım için... O yıllarda Fransız Sinematek'te Türk filmleri haftası düzenlemiştim. Bizim yönetmenler telgraf çekmişler. Filmlerimizin gösterilmesini istemiyoruz. Çünkü bu kişi Türk sinemasının hainidir, düşmanıdır. İşin sevindirici bir noktası var. O günlerden bu günlere geldik. O gün beni hain ilan eden telgrafın altında imzası olan birçok yönetmenle şimdi çok iyi anlaşılıyor, çok iyi dostluklar içindeyiz.
- Sizi hain eden yönetmenlerden örnek verebilir misiniz?
- Tabii... Mesela Atıf Yılmaz, mesela Lütfi Akad. Herhalde o zaman beni yanlış değerlendirdiler. Çünkü sinema konusunda benim radikal düşüncelerimde bir değişiklik olmadı. Onlarda oldu. Çok kaliteli yapıtlara imza attılar. O günlerden bugünlere geldik.

•OLKAN ÖZYURT

1994'te PKK'nın düzenlediği, The Marmara Oteli bombalı saldırısında arkeolog Yasemin Cebenoyan ile yaşamını yitiren **Onat Kutlar**, sinemayla ilgileniyorsanız, öyle ya da böyle adı karşınıza çıkan bir düşün adamıdır. Fakat sinema yazılarından oluşan **Sinema Bir Şenliktir** adlı kitabı dışında bu alanla ilgili yapıtı bulunmaz. Şimdi bu kitabın yanına sinemayla ilgili bir **kitap** daha eklendi: **Sinema... Sinema**

Onat'ın sinema üzerine yazdığı yazılardan ve söyleşilerinden oluşan, **Yapı Kredi Yayınları**'ndan çıkan **Sinema... Sinema**'yı **Sinema Bir Şenlik** kitabından ayıran temel özelliği Türk sineması üzerine daha fazla odaklanan yazıların yer alması. **Sinema Bir Şenliktir**'de Onat'ın daha çok sinema kültürü ve dünya sineması üzerine yazıları yer alırken, bu kitabında Türkiye'deki sansür tartışmalarından ulusal sinema tartışmalarına ilişkin yazıları, Türk sinemasıyla ilgili düşüncelerini açıkladığı söyleşi ve incelemeleri bulunuyor.

Kutlar'ın yazılarını okudukça aslında geçmişten günümüze Türk sinemasının genel olarak belli sorunları çok da aşamadığını görülmüyor. Bugünün meseleleri olarak karşımıza çıkan sansür, festivaller, nitelik ve nicelik meselesi, ulusal sinema tartışmaları, devletin

sinemaya bakışı eskinin de çetrefilli konularıymış. Bunun için olsa gerek, Kutlar'ın bu tür konularda yazdığı serinkanlı yazılarında, yaptığı tespitlerin, hâlâ geçerli olduğunu görüyorsunuz.

Kitabı ilginç kılan ise tarafı olduğu, sinema tarihimizin en önemli entelektüel tartışmalarından olan ulusal sinema tartışmasındaki pozisyonuyla ilgili Onat'ın bu **kitapla** kendini net olarak ifade etme şansı bulmuş olması. Bu tartışmaya vakıf olanlar için sorun yok gerçi. Ama genel geçer bilgilerle tartışmayı bilenler Kutlar'ı zaman zaman eleştirdiği için bu önemli bir **kitap**.

ONAT KUTLAR BATICI MI?

Önce tartışmayı hatırlatalım: 1965'te Kutlar'ın da içinde bulunduğu bir grubun açtığı Sinematek, temelde sinema kültürünün yaygınlaşmasını amaçlar. Dünya sinemasının ve Türk sinema tarihinin daha iyi bilinmesi gerektiği savunulur. Sinemaya 'yeni bir yaklaşımla' bakmak gerektiği düşünülür. Bu yönde programlar oluşturup gösterimler yapılır. Yeşilçam'ın ticari filmleriyle çok da ilgilenilmez.

Bu yaklaşım nedeniyle Sinematekçilerin Yeşilçam'ı küçümsediği düşünülür. Bu yönde programlar geliştirilir. Başını Halit Refiğ ve Metin Erksan'ın çektiği kimi yönetmenler Sinematekçileri Batıcılıkla suçlar. Tartışma zamanla sönümlense de bu konu Refiğ-Erksan ile Kutlar ara-

sında kişisel polemige dönüşür.

Kutlar'ın, tartışma neydi, nasıl çıktı ve neden kişiselleşti konusunda **kitapla** oldukça nesnel bir yazısı yer alıyor. Doğruya doğru bu yazı ona yönelik eleştirileri yerle yeksen ediyor. Peki Sinematekçiler ulusal sinemayı istemiyor muydu? **Kitaptaki** diğer yazılardan şu çıkıyor Sinematek ve onun çevresindekiler Batıcı olmaktan ziyade Türk sinemasının Yeşilçam'ın ticari baskısından kurtulması, özgün, nitelikli bir yola girmesi için uğraşmış.

Ashında onlar da güçlü bir ulusal sinemanın kurulmasından yanaymış. Bunun göstergesi de Kutlar'ın Özal döneminde Hollywood filmlerinin Türkiye'de gösteriminin tamamen serbestlik kazanması yolunda atılan adımlara karşı çıkması. Çünkü Kutlar bu kararın sinemamıza zarar vereceği görüşünde.

Kutlar haklı mıydı? Hollywood filmlerinin ülkemizdeki seyirci alışkanlıklarını değiştirdiği, sinemayı sadece eğlence aracı olarak gören bir zihniyetin mevziini genişlettiği düşünülürse cevap açık... Peki Kutlar'ın Türk sinemasıyla ilgili düşünceleri, eleştirileri gerçekçi miydi? Şu çok rahat söylenebilir, 90'larda filizlenen ve 2000'lerde baskın hale gelen bağımsız Türk sinemasını içinde yer alan yönetmenler tam da Kutlar'ın anlatmaya çalıştığı hayata geçiren sinemacılardı. Yani zaman Kutlar'ı doğruladı.